

โนราโรงครูบูชาหิ้ง

: ทุนทางวัฒนธรรม “Soft Power” ชุมชนทะเลน้อย

เบญจวรรณ บัวขวัญ อนุสรณ์ กะณะศิริ พนิดดา เทพญา อินสชา ดั่งเหมือน อรุณ ปานงาม และธนรักษ์ แพรขุนทด

สถาบันทักษิณคดีศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ

ประเทศไทย

ได้เข้าเป็นภาคีอนุสัญญาว่าด้วยการสงวนรักษามรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้

ค.ศ. ๒๐๐๓ (Convention for the Safeguarding of Intangible cultural Heritage 2003

ขององค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ เมื่อวันที่ ๑๐ มิถุนายน ๒๕๕๙

และคณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบให้เสนอขอขึ้นทะเบียน โนรา (Nora, dance drama in southern

Thailand) เป็นรายการตัวแทนมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ของมนุษยชาติต่อองค์การยูเนสโก เมื่อเดือน

มีนาคม ๒๕๖๒ โดยองค์การยูเนสโกได้ประกาศรับรองขึ้นทะเบียน โนรา เมื่อวันที่ ๑๖ ธันวาคม ๒๕๖๔

เนื่องจาก โนรา เป็นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่มีคุณค่าและความสำคัญมีชุมชนผู้ถือครองและปฏิบัติ

ที่สืบทอดภูมิปัญญาจากรุ่นสู่รุ่น โนราเป็นศิลปะการแสดงพื้นบ้านภาคใต้ของประเทศไทยที่มีองค์ประกอบ

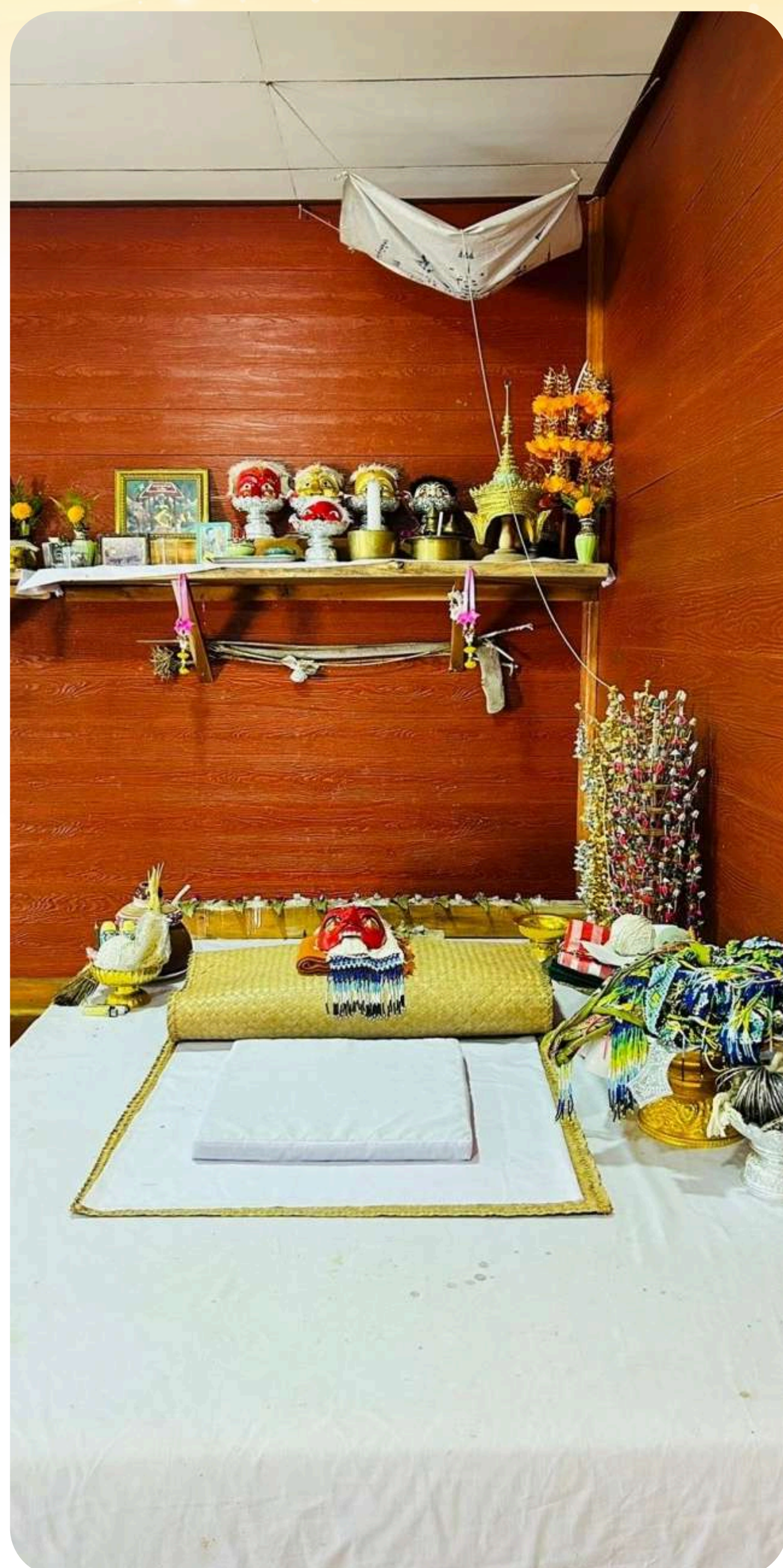
และวิธีการแสดงแบบผสมผสาน มีทั้งดนตรี กระบวนรำ กระบวนกลอน การขับร้อง การแสดงเป็นเรื่อง

เพื่อประกอบพิธีกรรม และการแสดงเพื่อความบันเทิง โดยเฉพาะการประกอบพิธีกรรมที่เรียกว่า

“**โนราโรงครู**” เพื่อเซ่นไหว้ครูหมอโนราหรือบรรพบุรุษของโนรา เพื่อทำพิธีแก้บน พิธีครอบเทริดแก่โนรา

รุ่นใหม่ และทำพิธีอื่น ๆ จึงเกี่ยวข้องกับความเชื่อ การปลุกฝังและบ่มเพาะทางศิลปกรรมและวัฒนธรรม

ที่ผูกพันกับวิถีชีวิตของชาวภาคใต้

จากการศึกษา

โครงการสถานภาพมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมโนราของมนุษยชาติ

สถาบันทักษิณคดีศึกษาให้ความสำคัญการมีส่วนร่วมของผู้ถือครองมรดกภูมิปัญญา

จึงได้ร่วมกับเทศบาลตำบลพนางตุงศึกษาความเชื่อของชุมชนทะเลน้อยที่เกี่ยวข้องกับโนราฯ

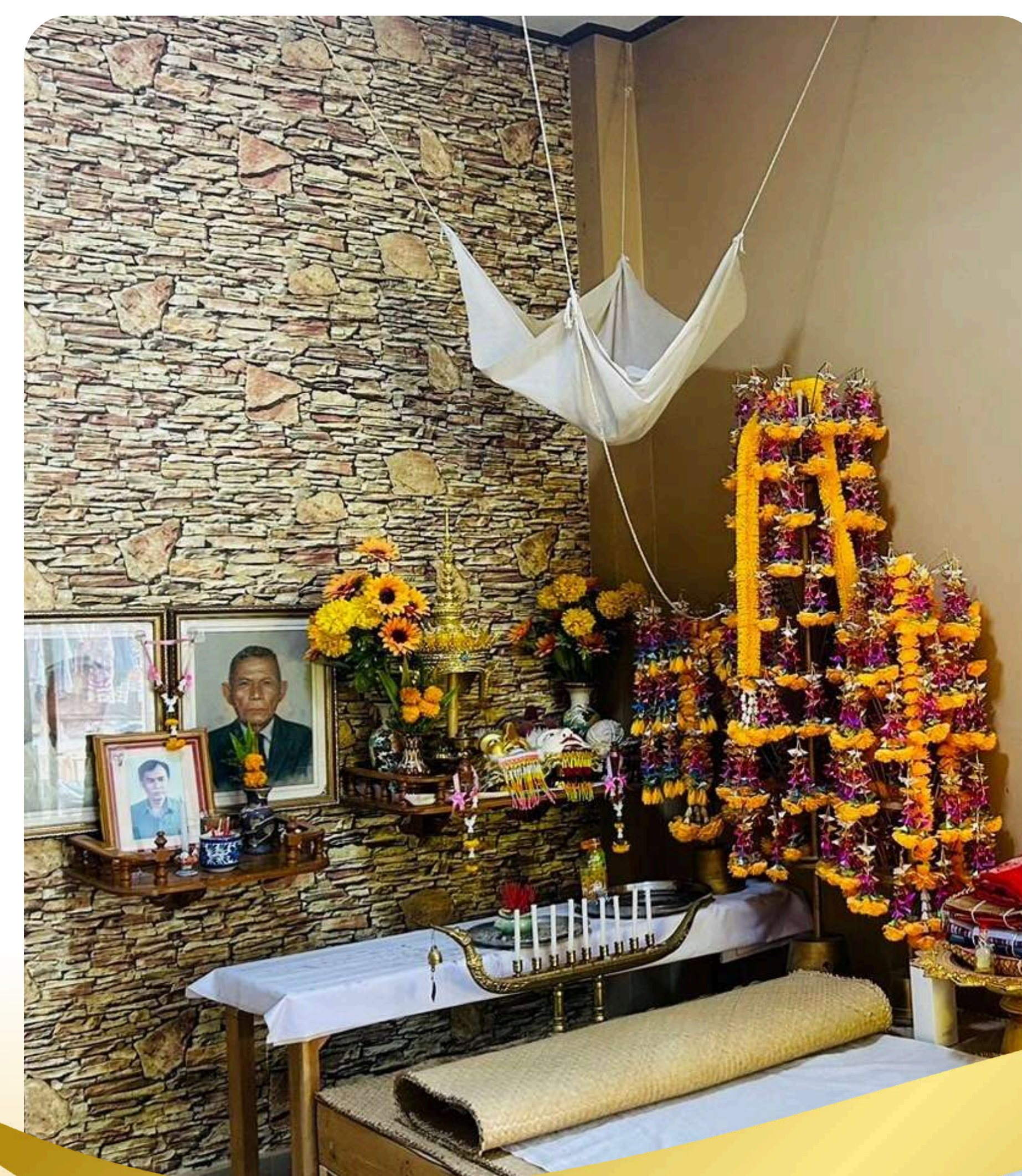
พบตำนานเรื่องเล่ามุขปาฐะของชุมชนทะเลน้อยมีความเชื่อว่า ขุนศรีศรัทธา ถือเป็นครูต้น

ของโนรา สมัยเยาว์วัยเรียกว่าพระเทพสิงสอนโอรสนางนวลทองสำลี โดยสารเรือพ่อค้า

จากเกาะกะชังหรือเกาะสีชัง (ปัจจุบันตั้งอยู่ในเกาะใหญ่ อำเภอกระแสดินธุ์ จังหวัดสงขลา)

พร้อมพรานทิพย์ และพรานเทพ ทั้ง ๓ ท่าน ได้ผ่านมายัง “**อ่าวเจ้า**” หรือ “**อ่าวเจ้**”

ในพื้นที่ทะเลน้อย (ปัจจุบันตั้งอยู่ที่ตำบลพนางตุง อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง)

โนราโรงครูบูชาหิ้ง

: กุณทางวัฒนธรรม “Soft Power” ชุมชนทะเลน้อย

จำทำรำที่แม่สอน รำแลกข้าวที่ชาวบ้านในชุมชนทะเลน้อยเมตตา จนกลายเป็นความสนิทสนมผูกพัน มีความคุ้นเคย รักและเอ็นดูชายน้อย จนวันหนึ่งข่าวอาการพระประจวรของพระมเหสีจากเวียงกลางบางแก้วแพร่มาถึงทะเลน้อย ชายน้อยจึงตัดสินใจเดินทางไปรำถวายเพื่อรักษาอาการพระประจวร จึงบอกลาชาวบ้านเพื่อเดินทางไปยังเมืองพระอัยกา (เมืองเวียงกลางบางแก้ว ซึ่งปัจจุบันตั้งอยู่ที่วัดเขียน บางแก้ว อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดพัทลุง) ชาวบ้านที่มีความผูกพันต่อชายน้อย ต่างอาลัยเศร้าโศก เพื่อให้หายจากความเศร้าโศก ชายน้อยจึงกล่าวว่า **“หากทุกคนคิดถึงตน ให้ตั้งหิ้ง”** ผูกผ้าเพดานสี่มุม บนเพดานใส่หมากไว้ ๓ คำ แล้วตน จะมาหา จึงได้ชักชวนกัน **“ตั้งหิ้ง”** เพื่อระลึกถึงชายน้อย

ปัจจุบัน ชาวบ้านในชุมชนทะเลน้อย มีหิ้งบูชา ไม่น้อยกว่า ๑๕๐ - ๒๐๐ หิ้ง ซึ่งมีความเก่าแก่ที่สืบทอดมาจากหลายสายตระกูล เพราะมีความเชื่อว่าหากบ้านใดมีการ **“ตั้งหิ้ง”** พ่อขุนศรีศรีทธาจะสถิตประจำหิ้ง “คอยปกป้องรักษาลูกหลานของครุหมอ (ผีบรรพบุรุษ ซึ่งเป็นครูศิลปะ) เรียกว่า **“หิ้งครุหมอ”** หิ้งนี้นิยมทำไว้ข้างฝาเหนือหัวนอน อยู่สูงกว่าระดับศีรษะ เป็นหิ้งเล็ก ๆ ขนาดยาวประมาณ ๑ ฟุต หลังจากทำหิ้งเสร็จจะทำพิธีเชิญครุหมอให้สถิตประจำหิ้งเรียกว่า **“ตั้งหิ้ง”** โดยจุดธูปเทียน หมากพลู ดอกไม้วางบนหิ้ง แล้ว **“ออกชื่อ”** หรือ **“กาศ”** คือประกาศให้ครุหมอทราบว่าเจ้าบ้านผู้ยกย่องนับถือครุหมอนั้น ๆ ได้ตั้งหิ้งให้สถิตเพื่อเป็นที่เคารพบูชา จึงขอเชิญครุหมอประจำหิ้ง เพื่อดูแลคุ้มครองคนในบ้านนั้น ๆ ต่อไป หลังจากตั้งหิ้งแล้ว ที่หิ้งนั้นคือที่บูชาครุหมอ ศิลปินและลูกหลาน ตายายโนราบางคนจะจุดธูปเทียนบูชาครุหมอทุกคืน และตามธรรมเนียมของชาวทะเลน้อย จะมีพิธีกรรมและการแสดงโนราโรงครู เพื่อระลึกถึงขุนศรีศรีทธา ในช่วงเดือน ๔ ทางจันทรคติไทยตรงกับช่วงเดือนกุมภาพันธ์ - มีนาคมซึ่งเป็นช่วงที่ลมตะเภาพัดจากทิศตะวันออกเฉียงใต้ไปยังทิศตะวันออกเฉียงเหนือซึ่งเป็นลมที่เรือสินค้าจากฝั่งเกาะใหญ่แผ่นดินบกสามารถแล่นไปยังทะเลน้อยได้สะดวก ก็จะมีพิธี **“บูชาหิ้ง”** ซึ่งเป็น **“พลัง Soft Power”** ในรูปแบบของ **“สัญลักษณ์”** ของชุมชนทะเลน้อยในการขับเคลื่อนทุนทางวัฒนธรรมเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมชุมชน

ข้อมูลเพิ่มเติมผู้สืบทอดหิ้งโนรา/สายสกุลโนรา/
นามโนรา/ครุหมอ-ตายาย (ต้นเชื้อ)

SCAN NOW

แชร์นิตรรศการ

SCAN NOW

โนราโรงครูบูชาหิ้ง

อนุทางวัฒนธรรม “Soft Power” ชุมชนทะเลน้อย

ชุมชนทะเลน้อย เกี่ยวพันกับเรื่องราวของครุต้นโนรา ที่เป็นตำนาน
มุขปาฐะ บอกเล่าสืบทอดกันมาอย่างยาวนาน ของผู้คนในแถบถิ่นลุ่มน้ำ
ทะเลน้อย ในกระแสนี้ความว่า เมื่อครั้งที่พระธิดานวลทองสำลี
ถูกเนรเทศโดยการลอยแพ พร้อมสนมกำนัล ข้าราชการ จากเมืองพัทลุง
ที่เวียงกลางบางแก้ว โดยพระยาสายฟ้าฟาด ผู้เป็นพระราชบิดา

จากเหตุพิโรธที่พระธิดานวลทองสำลี ได้ทรงพระครรภ์โดยไม่ทราบ
สาเหตุ หลังจากได้เสวยเกสรดอกบัวเข้าไป ซึ่งแพก็ได้นำพาพระธิดา
นวลทองสำลี พร้อมบริวารข้าใช้ ฝาค่ล้นลมทะเล และฝูงจระเข้
อันดุร้ายไปจนถึงเกาะชัง (เกาะใหญ่ในปัจจุบัน) อย่างปลอดภัย

อยู่ต่อมาพระธิดานวลทองสำลี ก็ให้พระสุติกาลพระโอรส โดยได้ตั้งพระนามว่า
ชายน้อยแม่นวลทองสำลี และข้าบริวารก็ได้เลี้ยงดูบริบาลชายน้อยจนเติบโตใหญ่
ได้ทรงฝึกหัดให้ร้ายรำโนรา ตามแบบท่วงท่ารำที่แม่นวลทองสำลี ได้ทรงนิมิตฝัน
จากเทพบันดาลมาแต่เก่าก่อน ครั้นยังประทับอยู่ที่เวียงกลางบางแก้ว กับพระราชบิดา
พระราชมารดา ชายน้อยได้หมั่นฝึกฝนร้ายรำโนรา จากแม่นวลทองสำลีจนชำนาญ

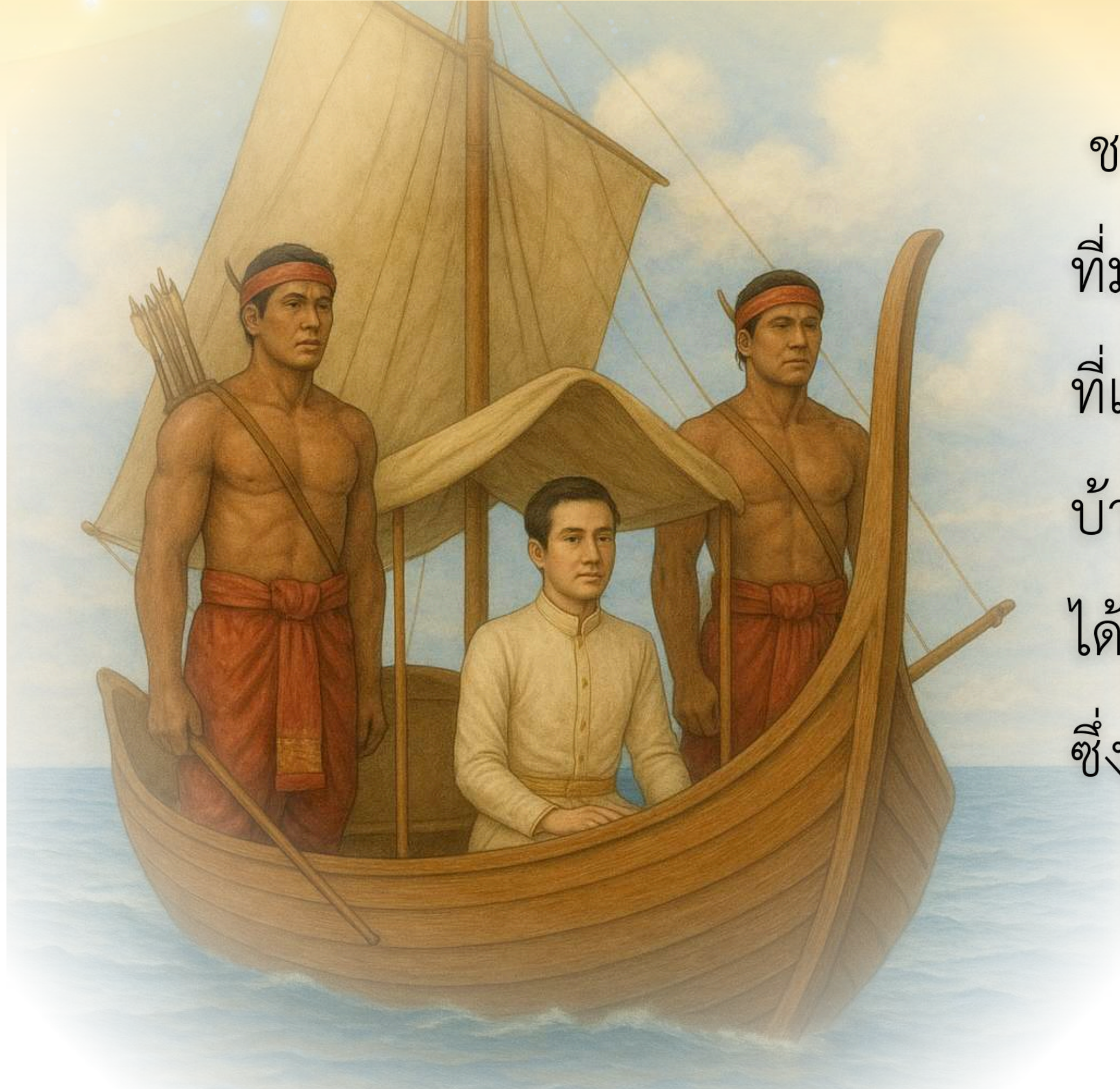

และเจริญวัยมาถึง ๑๕ พระชันษา ได้ทรงสอบถามพระมารดา ถึงวงศ์วาน
วานเครือของพระองค์ แม่นวลทองสำลีก็ได้แจ้งแกลงให้ชายน้อยทราบ
ความแต่หนหลัง จนชายน้อย มีความคิดที่จะไปหาพระยาสายฟ้าฟาด และ
แม่ศรีมาลา ผู้เป็นพระอัยกา พระอัยยิกา ณ เมืองพัทลุงเวียงกลางบางแก้ว

โนราโรงครูบูชาหิ้ง

: ทุนทางวัฒนธรรม “Soft Power” ชุมชนทะเลน้อย

ชาวน้อย เฝ้ารอคอยจนถึงช่วงฤดูลมพัด ก็ได้กราบลาแม่ nol ทองสำลี ลงเรือพ่อค้าวาณิชย ที่มาทำการค้าขาย ที่เกาะชัง พร้อมกับพรานทิพย์ พรานเทพ ขำรับใช้ดูแล โดยมีจุดหมาย ที่เมืองพัทลุงเวียงกลางบางแก้ว อาศัยเรือเดินทางจากเกาะชังไม่ช้านาน ก็มาถึงฝั่งอ่าวเจ้า บ้านทะเลน้อย ชาวน้อยก็ลงจากเรือตามหลังพรานทิพย์ พรานเทพ ขณะลงจากเรือ ชาวน้อย ได้ก้าวอย่างเท้าพลาดเหยียบโดนเอาตรงหัวไหล่ของพรานทิพย์ พรานเทพ ซึ่งเป็นเสนปุมปน ซึ่งเสนนั้นได้หายไปเป็นที่อัศจรรย์

เมื่อลงมาถึงฝั่งชายหาดอ่าวเจ้า ชาวน้อยพร้อมกับพรานทิพย์ พรานเทพ ก็ได้เดินเยี่ยมชมทักทายผู้คนบริเวณชุมชนทะเลน้อย และให้ผู้คน ในบริเวณอ่าวเจ้า ชุมชนทะเลน้อย ได้เห็นในท่วงท่ารำที่สวยงามดุจ เทวดา สร้างความประทับใจให้กับผู้คน จนเป็นที่เล่าลือกันไปทั่ว

อยู่มาหลายราตรี ชาวน้อยและพรานทิพย์ พรานเทพ เห็นว่าถึงเวลา ที่จะได้ออกเดินทางไปสู่เมืองพัทลุงเวียงกลางบางแก้ว สร้างความเศร้าโศก เสียหายให้กับผู้คนเป็นอย่างมาก ที่คิดว่า จะอีกกี่เวลาที่ชาวเรา ถึงจะได้ชม การรำรำโนราที่งดงามดุจเทวดานั้นอีก ชาวน้อยก็ได้กล่าวให้คำมั่นว่า แค่ว่าพวกท่านทำเพดานผ้าขาวผูกไว้บนซื่อเพดานสูง เมื่อนั้นข้ารับปากสุเจ้า ว่าจะมารำรำโนราตามสัจจะวาจาอย่างแม่นยำ หลังจากนั้นชาวน้อยและ พรานทิพย์ พรานเทพ ก็ได้ออกเดินทางไปสู่เมืองพัทลุงเวียงกลางบางแก้ว

